

ГЛАВА IV

БИТЪ, НРАВИ, СЕЛИЩА, ПЛЕМЕНА У ПРЕСЕЛЕНИТЪ СЛАВЯНИ И СНОШЕНИЯТА ИМЪ СЪ ТУЗЕМЦИТЪ

А. Битъ на Славянитъ

Да описваме, какъ живѣли славянитъ въ първобитната си родина, преди да се преселятъ на западъ и югъ, не е наша задача: достатъчно е да посочимъ богатата литература, която съществува по тоя въпросъ¹. За племената, които се заселили презъ VI и VII вѣкове на Балканския полуостровъ ние имаме едновременно известия отъ гърцитъ Прокопий и Маврикий и подиръ това отъ сириецъ Иоанъ Ефески.

Споредъ Прокопия, всички славяни били съ високъ ръстъ и съ яко тѣлосложение. Тѣхната коса не била ни много свѣтла, ни много тъмна, а по-скоро руса (*ὑπερρυσοί*). У днешнитъ имъ потомци не рѣдко се срѣща черна коса. Характерътъ на старитъ славяни, по свидетелството на Маврикия, е чуждъ на злоба и коварство, но е по-скоро добъръ и откровенъ; много хвали той тѣхното гостоприемство. Гостенина завеждали отъ мѣсто на мѣсто и, ако съ чужденеца нѣщо се случвало поради нехайство на домовладиката, най-близкиятъ съседъ трѣбвало да отмъсти за него.

Семейното родство у южнитъ и северни славяни било основа на тѣхния общественъ и държавенъ животъ. Такова учреждение и до сега се е запазило въ най-първобитна форма у българитъ, сърбитъ и хърватитъ. Въ какво състои тоя семеенъ съюзъ, задруга? Това е общество, въ което нѣколко души отъ еднакъвъ родоу произходъ, или нѣколко семейства, свързани съ близко кръвно родство, живѣятъ заедно и задружно работятъ и владѣятъ имотъ подъ управлението на единъ избранъ старейшина (сръбски старѣшина, старочешки староста, владика, български дѣдо, домакинъ). Има „задруги“, които състоятъ отъ 60 члена. Старейшина обикновено бива или бащата, или най-стариятъ братъ. Той управлява кжщата и обществения имотъ, разпредѣля работитъ между мжжкитъ членове на общината и работницитъ и произвежда продажба и покупка, пазейки интереситъ на цѣлия родъ. Въ езически времена той извършвалъ богослужението, сжщо както въ наше време негова длъжностъ е да урежда праздненствата. Той билъ представителъ на своя родъ на общитъ събрания, въ които се обсъждали родови и народни въпроси. Между членовѣтъ на общината владѣло най-пълно равноправие. Земята, на която живѣе семейството, е общински имотъ, отъ който всички членове на общината еднакво можели да се ползватъ. При такова учреждение не е могло да има бедни: всѣки билъ членъ на нѣкое семейство, което въ всѣки случай осигурявало неговото съществуване. Само лицата, изключени за наказание отъ семейния съюзъ, били бедни отъ тамъ и еднаквостта на понятията бедностъ и порочностъ. Положението